

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
फैसला

०६९-CI-१२९९

मुद्दा:- मोही लगत कट्टा ।

जिल्ला बाँके, साईगाउँ गा.वि.स. वडा नं. ७ जोगा गाउँ बस्ने गोकर्णप्रसाद जोशी-----१ पुनरावेदक
विरुद्ध वादी

ऐ. ऐ. बस्ने झुर्रा नाउँ -----१ प्रत्यर्थी
प्रतिवादी

शुरु फैसला गर्ने:- भूमिसुधार अधिकारी श्री वीरेन्द्र नारायण मल्लिक

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री रमेश पोखरेल

माननीय न्यायाधीश श्री सत्यमोहन जोशी थारु

पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०६७।२।३१ को फैसला उपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२ बमोजिम वादीको तर्फबाट यस अदालतमा मुद्दा दोहोराई हेरी पाउन निवेदन परी यस अदालतबाट दोहोराई हेर्ने निस्सा प्रदान भई पुनरावेदन रोहमा पेश भएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यसप्रकार छ:-

मेरो नाउँमा दर्ता रहेको जिल्ला बाँके, साइगाउँ गा.वि.स. वडा नं. ७ कि.नं. १२८ ज.वि. ०-०-१४ जग्गाको मोही ढोगे नाउँ र निजका परिवारसमेतले जग्गा जोतगोड गर्न छाडी बेपत्ता भएकाले लगत कट्टा गरि पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको फिराद दावी ।

मोही ढोगे नाउँको मिति २०५९।७।१७ मा आफ्नै कालगतिले मृत्यु भएको र पत्नी, छोरा, छोरी कोही नभई नजिकको हकवाला भाइ म झुर्रा नाउँले मोही नामसारी गरी पाउँ भनी

दिएको मुद्दा यसै कार्यालयमा विचाराधीन अवस्थामा छ । भागी वेपत्ता भएको छैन भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिउत्तर जिकिर ।

गोकर्णप्रसाद जोशी बाहुनका नाममा दर्ता रहेको जग्गा मोही तथा मोहीका परिवार कोही नभई जग्गा जोत्त छाडी वेपत्ता भएकाले मोही लगत कट्टा गरि पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको फिराद भएकोमा मोही ढोगे नाउँको मिति २०५९।७।१७ मा आफ्नै कालगतिले मृत्यु भएको र पत्नी, छोरा, छोरी कोही नभई नजिकको हकवाला भाइ झुर्रा नाउँले मोही नामसारी मुद्दा यसै कार्यालयमा दायर गरी विचाराधीन अवस्थामा रहेकोले भागी वेपत्ता भएको छैन भन्ने प्रतिउत्तर जिकिर भएको देखिदा जग्गा जोतगोड नगरेको भनी माग दावी खारेज हुने ठहर्छ भन्ने व्यहोराको मिति २०६४।६।६ को भूमिसुधार कार्यालय बाँकेको निर्णय ।

ढोगे नाउँको हकमा निजको सहोदर भाइ झुर्रा नाउँले प्रतिवाद गरेपनि निज ढोगे नाउँ मरेको अवस्थामा र जग्गासमेत जोतगोड नगरेको अवस्थामा जोतभोगको सम्बन्धमा बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझी भएको भूमिसुधार कार्यालयको उक्त निर्णय आफैमा गैरकानूनी भएकोले उक्त निर्णय बदर गरी न्याय निरोपण गरी पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको वादीको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

यसमा यसै लगाउको वि.दे.नं. ४१ को मोही हक नामसारी मुद्दामा झगडिया झिकाउने आदेश भएको र प्रस्तुत मुद्दा उक्त मुद्दासँग अन्तरप्रभावी हुँदा प्रस्तुत मुद्दामा पनि मुलुकी ऐन, अ.व. २०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली २०४८ को नियम ४७ बमोजिम विपक्षी झिकाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०६६।११।११ को आदेश ।

लगाउको मोही नामसारी मुद्दामा ढोगे नाउँको मोही हक प्रत्यर्थी प्रतिवादी झुर्रा नाउँका नाममा नामसारी हुने ठहरी आजै फैसला भएकाले सोही मुद्दामा लिएको आधार प्रमाणसमेतबाट प्रस्तुत मुद्दामा मोही लगत कट्टा गरि पाउँ भन्ने वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहराएको शुरु भूमिसुधार कार्यालय बाँकेको निर्णय मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०६७।२।३१ को फैसला ।

पुनरावेदन अदालतको फैसलामा चित्त बुझेन । मोही हकमा विवाद रहेको अवस्थामा प्रत्यर्थी प्रतिवादीको नाउँमा मोही नामसारी हुने ठहराई मोही नामसारी मुद्दाको आधार लिएर दावी

नपुग्ने ठहराएको पुनरावेदन अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकाले मुद्दा दोहोराई हेर्ने निस्सा प्रदान गरी पाउँ भन्ने वादीको यस अदालतमा परेको निवेदन पत्र ।

लगाउको मोही नामसारी मुद्दामा न्याय प्रशासन ऐन २०४८ को दफा १२(१) (क) बमोजिम मुद्दा दोहोराई हेर्ने निस्सा प्रदान गरी आज यसै इजलासबाट आदेश भएकाले प्रस्तुत मुद्दा पनि उक्त मुद्दाको अन्तरप्रभावी देखिँदा सोही आधार र कारणबाट प्रस्तुत निवेदनमा पनि मुद्दा दोहोराई हेर्ने निस्सा प्रदान गरिएको छ भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।२।२८ को आदेश ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरियो । प्रस्तुत मुद्दामा कि.नं. १२८ को ज.वि. ०-०-१४ जग्गाको मोही लगत कट्टा नहुने ठहराएको शुरू भूमिसुधार कार्यालय बाँकेको निर्णय सदर हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको फैसला मिलेको छ वा छैन र वादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्ने हो वा होइन भन्ने निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा कि.नं. १२८ को ज.वि. ०-०-१४ जग्गाको मोही ढोगे नाउँ भएकोमा निजले जग्गा जोत्न छोडी बेपत्ता भएकाले मोही लगत कट्टा गरी पाउँ भन्ने जग्गाधनी गोकर्णप्रसाद जोशीको दावी रहेको प्रस्तुत मुद्दामा शुरू भूमिसुधार कार्यालय बाँकेले वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहराएको फैसला पुनरावेदन अदालत नेपालगंजले सदर गरे उपर वादीको तर्फबाट यस अदालतमा मुद्दा दोहोराई हेरी पाउन निवेदन परी यस अदालतबाट दोहोराउने निस्सा प्रदान भई पुनरावेदनको रोहमा निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेश भएको रहेछ ।

यस सम्बन्धमा मिसिल संलग्न कागजातहरू हेर्दा वादीले दावी गरेको कि.नं. १२८ को जग्गाको साविक मोही सरदार नाउँ भई निजको मृत्युपश्चात निजको छोरा ढोगे नाउँका नाममा मिति २०५६।३।१८ मा मोही नामसारी भएको भन्ने तथ्यमा विवाद छैन । मोही ढोगे नाउँको पनि मृत्यु भएकाले निजको नजिकको हकदार पत्नी तथा छोराछोरी कोही नभई एकासगोलको भाइ आफू मात्र भएकाले आफ्नो नाममा उक्त जग्गाको मोही नामसारी गरी पाउन प्रत्यर्थी प्रतिवादी झुर्रा नाउँले यसै लगाउको मोही नामसारी मुद्दामा दावी लिएको अवस्था छ । उक्त लगाउको मोही नामसारी मुद्दामा भूमि सम्बन्धी ऐन २०२१ को दफा २६(१) को कानूनी व्यवस्था बमोजिम यी प्रत्यर्थी प्रतिवादी झुर्रा नाउँ मोही ढोगे नाउँको एकासगोलको भाइ भएको

भन्ने आधारमा झुर्रा नाउँको नाममा मोही नामसारी हुने ठहराएको शुरु भूमिसुधार कार्यालय बाँकेको निर्णय सदर हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको फैसला सदर हुने ठहरी आज यसै इजलासबाट फैसला भई सकेको छ ।

यसरी कि.नं. १२८ को जग्गाको मोही ढोगे नाउँको मृत्युपश्चात निजको हकवाला पत्नी, छोरा, छोरी कोही नभएकोले एकमात्र नजिकको एकासगोलको भाइ यी प्रत्यर्थी प्रतिवादी हकदार भएको देखिएको अवस्थामा भूमि सम्बन्धी ऐन २०२१ दफा २६(१) बमोजिम निज एकासगोलको भाइ झुर्रा नाउँको नाममा मोही नामसारी हुने नै हुँदा प्रस्तुत मुद्दामा मोही लगत कट्टा हुन नसक्ने भनी वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहराएको शुरु निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालतको फैसला मनासिव देखिएकाले यस अदालतबाट भएको मुद्दा दोहोराउने आदेशमा उल्लिखित आधारसँग सहमत हुन सकिएन ।

तसर्थ यसै लगाउको मोही नामसारी मुद्दामा कि.नं. १२८ को जग्गाको ढोगे नाउँको नाममा रहेको मोही हक यी प्रत्यर्थी प्रतिवादी झुर्रा नाउँका नाममा नामसारी हुने ठहरी आज यसै इजलासबाट फैसला भएकाले उक्त फैसलामा विवेचित आधार प्रमाणबाट मोही लगत कट्टाको वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहराएको शुरु भूमिसुधार कार्यालय बाँकेको निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०६७।२।३१ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । वादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्तैन । प्रस्तुत मुद्दाको दायर्री लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइ दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

प्रधान न्यायाधीश

सम्बत् २०७१ साल पौष महिना २५ गते रोज ६ शुभम्..... ।

इजलास अधिकृत: विश्वनाथ भट्टराई

कम्प्यूटर सेटिङ: विकेश गुरागाई